

ТЕМАТИЧНА РУБРИКА: Загальна педагогіка та історія педагогіки

УДК [37.013:272-051(092)Дар]:001.891-057.4(=162.1)](045)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20845294>

**Роль жінки у формуванні майбутнього суспільства
(за Марцеліною Даровською)**

Косий Андрій Олексійович, здобувач PhD кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського національного університету, Садова, 28, Умань, 20300, Україна

orcid.org/ <https://orcid.org/0009-0003-2015-5616>

Бялик Оксана Василівна, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського національного університету, Садова, 28, Умань, 20300, Україна

orcid.org/ <https://orcid.org/0000-0001-8200-6358>

Прийнято: 12.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного, глибокого та системного аналізу педагогічної спадщини Марцеліни Даровської для виявлення ролі жінки у формуванні майбутнього суспільства.

Мета дослідження – вивчити репрезентацію ролі жінки-вчительки та жінки-матері в педагогічній парадигмі Марцеліни Даровської, розкривши нерозривний зв'язок між інститутом сім'ї та освітнім процесом у її спадщині, а також виокремити ті інноваційні на той час елементи її педагогіки, які дають змогу розглядати її як предтечу сучасних освітніх та соціокультурних рухів.

Результати. Виховна система М. Даровської була спрямована на підготовку свідомих християнських дружин, матерів та активних громадян. Зберігаючи родинне вогнище, жінки одночасно ставали захисницями національної ідентичності, мови, традицій та культури, стаючи своєрідним щитом проти асиміляційних процесів, забезпечуючи нерозривний зв'язок між інститутом сім'ї та освітнім процесом. Інноваційні елементи педагогіки М. Даровської дають можливість розглядати її як предтечу сучасних освітніх та соціокультурних рухів. Національність М. Даровська трактувала як «Божу думку», визначала фундаментальну роль рідної мови у її формуванні та називала мову «дзеркалом душі» нації. У педагогічній парадигмі М. Даровської жінка – це «мати майбутнього» та «ангел сімейного життя», вона безпосередньо конструює майбутнє світу, бо жінка виховує молодь, яка є майбутнім нації. Одним із переконливих і успішних педагогічних прийомів у педагогічній системі М. Даровської був духовний супровід вихованок, спрямований на формування внутрішньо стійких, мужніх жінок, здатних протистояти моральному розпаду світу та вести інших до святості через уважну присутність і безкорисливу любов, жертвність та внутрішню свободу, які є невіддільними маркерами моральної формації. М. Даровська відступає від моделі виховання «салонної ляльки», а акцентує на практичній підготовці дівчат до реального сімейного та суспільного життя, робить радикальний перехід від зовнішньої муштри до глибокого розуміння внутрішнього емоційного та духовного світу дитини.

Виховання в дівчат раціональної ощадливості, жорсткої організованості, пунктуальності та непохитного почуття обов'язку М. Даровська розглядала як найдієвіший засіб покращення економічного стану не лише окремої родини, але й усієї розореної країни.

Висновки. У центрі педагогічної парадигми Марцеліни Даровської жінка як головний суб'єкт виховання, хранителька сімейних цінностей та непохитна

духовна опора нації. М. Даровська сформувала комплексну концепцію жінки «громадянки Царства Божого», яка завдяки своєму внутрішньому духовному розвитку здатна через моральне відродження власної родини ініціювати відродження цілої держави. Специфіка цього підходу полягає в категоричній відмові від поверхового, суто світського розуміння жіночої освіти, яке домінувало в тогочасних аристократичних і заможних колах Польщі, на користь глибокої внутрішньої формації, побудованої на засадах християнської етики, національної свідомості та соціальної відповідальності.

Ключові слова: педагогічна модель Марцеліни Даровської, педагогічна спадщина, національно-патріотичне виховання, сімейні цінності.

The Role of Women in Shaping Society's Future (Based on Marcelina Darowska)

Andrii Oleksiiovich Kosyi, PhD candidate at the Department of Pedagogy and Educational Management, Uman National University, 28 Sadova Street, Uman, 20300, Ukraine

orcid.org/ <https://orcid.org/0009-0003-2015-5616>

Oksana Vasylivna Bialyk, Doctor of Education, Professor in the Department of Pedagogy and Educational Management at Uman National University, 28 Sadova Street, Uman, 20300, Ukraine

orcid.org/ <https://orcid.org/0000-0001-8200-6358>

The relevance of this study is arises from the need for a comprehensive, in-depth, and systematic analysis of the pedagogical legacy of Marcelina Darowska in order to identify the role of women in shaping the future of society.

The study aims to examine the representation of the role of the woman-teacher and the woman-mother within the pedagogical paradigm of Marcelina Darowska.

Results. M. Darowska's educational system was aimed at preparing conscious Christian wives, mothers, and active citizens. While preserving the family hearth, women simultaneously became defenders of national identity, language, traditions, and culture, acting as a kind of shield against assimilation processes and ensuring an inseparable connection between the institution of the family and the educational process. The innovative elements of M. Darowska's pedagogy make it possible to regard her as a forerunner of modern educational and sociocultural movements. Darowska interpreted nationality as "God's idea," emphasised the fundamental role of the native language in its formation, and called language "the mirror of the soul" of a nation. In her pedagogical paradigm, a woman is "the mother of the future" and the "angel of family life"; she directly shapes the future of the world by educating the youth who will represent the nation. One of the most effective pedagogical methods in her system was the spiritual guidance of her pupils, aimed at forming internally resilient, "courageous women" capable of resisting the moral decay of the world and leading others toward holiness through attentive presence, selfless love, sacrifice, and inner freedom – qualities that are integral markers of moral formation. M. Darowska departs from the model of raising a "salon doll," instead emphasising the practical preparation of girls for real family and social life, making a radical shift from external discipline to a deep understanding of the child's inner emotional and spiritual world.

The cultivation in girls of rational thrift, strict organisation, punctuality, and an unwavering sense of duty was regarded by M. Darowska as the most effective means of improving not only the economic condition of an individual family but also that of the entire devastated country.

Conclusions. At the centre of Marcelina Darowska's pedagogical paradigm is the woman as the primary subject of upbringing, the guardian of family values, and a steadfast spiritual pillar of the nation. Darowska developed a comprehensive concept

of the woman as a “Citizen of the Kingdom of God,” who, through her inner spiritual development, can initiate the revival of an entire state by moral renewing her own family. It has been established that the specificity of this approach lies in a categorical rejection of a superficial, purely secular understanding of women’s education, which dominated in Poland's aristocratic and affluent circles at the time, in favour of a deep internal formation grounded in Christian ethics, national consciousness, and social responsibility.

Keywords: pedagogical model of Marcelina Darowska, pedagogical legacy, national-patriotic education, family values.

Постановка проблеми.

Російсько-українська війна змінює не лише реальність, а й культуру сучасного українського суспільства, перерозподіляє обов’язки в суспільстві: жінки зі зброєю в руках захищають Батьківщину, волонтерять, управляють складними механізмами, працюють на критичних підприємствах, навчають та виховують дітей тощо. Жінка, яка втратила на війні чоловіка чи якої чоловік пропав безвісти, замінює дітям і батька, а тому все сімейне виховання, збереження родинних цінностей, патріотичне виховання майбутнього українського суспільства лягає на плечі жінки. Вона повинна бути готовою виконувати нові соціальні ролі у справі збереження кращих надбань суспільства і у формуванні його майбутнього. Аналіз напрацювань педагогів під час кризових ситуацій у суспільстві, звернення до надбань попередників є важливими для спрямування весторів сучасної парадигми освіти.

У формуванні європейської педагогічної думки ХІХ століття значну роль відведено Марцеліні Даровській, співзасновниці Згромадження Сестер Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії, концепції якої можна вважати серед наріжних у формуванні сучасних підходів до виховання, освіти та соціальної ролі жінки. Як слушно зауважує А. Гаратик, її педагогічна система стала не

просто локальною освітньою ініціативою, а масштабною відповіддю на глибоку суспільно-політичну, екзистенційну та моральну кризу поневоленого польського народу в епоху поділів Речі Посполитої, зумовлену втратою державної незалежності, посиленням русифікації на сході та германізації на заході, а також загальним занепадом моральних орієнтирів і втрати національної еліти через репресії та заслання [6]. М. Даровська запропонувала унікальну аксіологічну парадигму, у центрі якої жінка як головний суб'єкт виховання, хранителька сімейних цінностей та непохитна духовна опора нації [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічна система Марцеліни Даровської, запропонована у кінці XIX ст., є дієвою і зараз у підготовці жінки до суспільного життя. Про це свідчать дослідження Анни Гаратик про патріотичне виховання за М. Даровською як підготовку жінок до боротьби за незалежність республіки Польща [6], Малгожати Лобач про виховання нової людини в ідеях і практиці Марцеліни Даровської [15], Станіслава Урбанського про виховну діяльність М. Даровської на тлі епохи [16], Моніки Кулеші про «новий фемінізм» Яна Павла II і його прекурсорок [12], Марцеліни Кноп про виховання дівчат у діяльності і поглядах Марцеліни Даровської [9; 10] та ін. Етапи духовного зростання, життя, невтомну працю задля виховання молоді в дусі християнських сімейних цінностей хоч і в художньому стилі, проте з використанням уривків з її листів та праць про побудову істинної християнської родини, описали С. М. Вавжина від Святого Духа, Веслава Хведорук у книзі «Я завжди була щаслива. Бл. Марцеліна Даровська» [2].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Урахування попереднього українського та зарубіжного педагогічного досвіду у справі виховання дівчини – жінки – матері – громадянки, яка впливає на майбутнє суспільства і формує його, є важливим для сучасної української системи освіти. З цього погляду заслуговує на увагу виховна система

М. Даровської, спрямована на підготовку свідомих християнських дружин, матерів та активних громадян.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження – вивчити репрезентацію ролі жінки-вчительки та жінки-матері в педагогічній парадигмі Марцеліни Даровської, розкривши нерозривний зв'язок між інститутом сім'ї та освітнім процесом у її спадщині, а також виокремити ті інноваційні на той час елементи її педагогіки, які дають змогу розглядати її як предтечу сучасних освітніх та соціокультурних рухів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Жінка як суб'єкт виховання: деконструкція парадигми «салонної ляльки». Фундаментальною передумовою педагогічної системи Марцеліни Даровської було глибоке, критичне переосмислення ролі, статусу та самої сутності жінки в суспільстві ХІХ століття. Її антропологічний погляд базувався на «непохитному християнському переконанні, що жінка створена за образом і подобою Божою як рівноцінна партнерка чоловіка, наділена унікальною, незамінною формаційною місією, від якої залежить виживання нації» [11, с. 429].

М. Кноп вважає, що усвідомлення цієї високої місії змусило М. Даровську категорично відкинути та піддати жорсткій деконструкції модель жіночої освіти, яка домінувала в ХІХ столітті й була спрямована на виховання так званих «салонних ляльок» [9, с. 215]. Цей елітарний, але порожній підхід, характерний для багатьох тогочасних європейських пансіонів, зводився виключно до формування зовнішньої пристойності, витончених манер, навичок співу, малювання та танцю задля успішного проходження світських іспитів і, як наслідок, вигідного заміжжя. Сама Марцеліна стала жертвою такої системи, потрапивши у дванадцять років до російськомовного швейцарського пансіону в Одесі. Згадуючи цей досвід, вона зазначала, що «в подібних закладах дбали лише

про зовнішній ефект: учениць змушували завчати уроки назубок і прибирати класи, але в серце ніхто не дивився, почуттів не досліджував» [9].

М. Даровська вважала таку космополітичну, відірвану від національних реалій освіту не просто недоліком, а прямою загрозою для суспільства. Вона розуміла, що освіта, яка формує жінок, позбавлених глибокого внутрішнього змісту, морального стрижня та здатності до самостійного критичного мислення, руйнує основи сім'ї. Замість цієї деструктивної моделі вона запропонувала інноваційний метод «погляд /задивлення в серце», який передбачав абсолютний пріоритет внутрішнього морального, емоційного та духовного розвитку над зовнішнім лиском. Метою її закладів було не постачати суспільству безвільні прикраси для аристократичних салонів, а формувати свідомих, мудрих, стійких та відповідальних особистостей. Жінка в її системі мала стати повноцінною «громадянкою Царства Божого», що означало комплексний та гармонійний розвиток: не лише інтелектуальний, а насамперед моральний, який би не допустив марнування Божих дарів, закладених у людській душі [15].

Критикуючи відірваність аристократичного виховання від реалій життя, М. Даровська наголошувала на необхідності суто практичного виховання дівчат. У її школах, поряд із глибоким вивченням історії, географії, літератури та іноземних мов, дівчат систематично навчали веденню домашнього господарства, кулінарії, бухгалтерському обліку, збереженню припасів та шиттю. М. Кноп зауважує, що це було прямим викликом тогочасним аристократичним конвенціям, які часто вважали таку фізичну чи організаційну працю негідною дівчат із так званих «добрих домів». Проте М. Даровська, спираючись на власний юнацький досвід допомоги батькові в управлінні маєтком та роботи в його канцелярії, прагнула підготувати жінок до суворої реальності [9].

У часи, коли чоловіки масово гинули в повстаннях, потрапляли до в'язниць або на заслання (як це було в історії самої Речі Посполитої після січневого повстання), саме на жінку лягав весь тягар управління маєтком, збереження

майна та забезпечення родини. Тому практичну життєву підготовку, інтелектуальну незалежність та здатність до самостійних суджень М. Даровська розглядала як «необхідні передумови для того, щоб жінка могла стати не просто пасивною виконавицею чужої волі, а здатною брати на себе відповідальність, протистояти моральному розпаду і захищати свої переконання та свою родину в умовах окупації» [8]. Як зазначає дослідниця Моніка Кулеша, «М. Даровська не підривала ідею підпорядкування дружини чоловікові в її класичному християнському розумінні, але категорично відкидала сліпу покірність, виховуючи в дівчат повну незалежність, самостійність розуму і волі» [12, с. 335].

У педагогічній концепції Марцелини Даровської роль жінки в сім'ї органічно й нерозривно переплітається з її впливом на долю всієї нації та людства загалом. Ця глибока ідея найкраще та найповніше розкривається через дві ключові, фундаментальні метафори, які засновниця сформулювала у так званій «Ніщській нотатці» ще у 1859 році: жінка як «мати майбутнього» та жінка як «ангел сімейного життя» [11, с. 430].

Визначення жінки як «матері майбутнього» ґрунтується на глибокому психологічному та духовному розуміння того, що саме «вона є першим і найважливішим форматором нового покоління. Діти та молодь, перебуваючи під її безпосередньою опікою у найважливіші, найвразливіші роки свого становлення, несуть на собі її слід» [11, с. 433]. Відповідно, формуючи свідомість, мораль та світогляд дитини, жінка не просто виконує біологічну чи соціальну функцію – вона безпосередньо конструює майбутнє світу. Якщо молодь є майбутнім нації, то жінка, яка виховує цю молодь, тримає долю нації у своїх руках [11].

Відповідно до концепції «ангела сімейного життя» у М. Даровської жінка – це абсолютний духовний, емоційний і моральний центр дому. М. Даровська безапеляційно стверджувала, що моральний стан сім'ї – чоловіка, дітей, прислуги та всіх мешканців дому – є дзеркальним відображенням духовного

стану самої господині. Якщо жінка є добродісною, чесною, побожною і мудрою, вона своїм «променем духу» осяває все навколо, надихаючи добрим прикладом. Якщо ж вона позбавлена моральних принципів, легковажна або зіпсована світськими марнотами, вона неминуче стає «отрутою» для власного дому, руйнуючи його зсередини [11]. М. Даровська вірила, що моральній красі мудрої жінки «майже нічого не може протистояти», називаючи таку жінку «найвідважнішим лицарем», чия сила духу здатна долати найважчі життєві кризи.

Сімейні цінності, які жінка мала зберігати, плекати та транслювати наступним поколінням, не обмежувалися лише внутрішньородинним благочестям чи побутовою мораллю, а мали яскраво виражений, теологічно обґрунтований національний характер. М. Даровська розробила надзвичайно глибоку філософію патріотизму. Вона не вважала поділ людства на нації історичною випадковістю, а трактувала національність як свідому «Божу думку». Збереження національної ідентичності – мови, літератури, історії, звичаїв – вона розглядала як прямий, безумовний релігійний обов'язок перед Богом. Оскільки Бог створив конкретну націю з її унікальними рисами, відмова від своєї національності, зневажання її традицій або підкорення асиміляції прирівнювалися до гріха і порушення Божої волі. Втрата віри та відступництво від Бога, на її думку, завжди передували втраті національної сили та занепаду держави [6].

Особлива, сакральна роль у збереженні цих сімейних та національних цінностей відводилася рідній мові. Даровська метафорично називала польську мову «дзеркалом душі» та найвиразнішим проявом національного духу і характеру, а також безпосереднім вираженням Божої волі. «Жінка, як мати і господиня дому, несла пряму, персональну відповідальність за мовне та культурне середовище в родині. Вона повинна була ревно дбати про чистоту мови, уникаючи іноземних запозичень і категорично стежити за тим, щоб молитви

вдома завжди, без винятків, читалися рідною мовою, аби виховувати повагу до неї» [6, с. 62].

Даровська гостро і безкомпромісно засуджувала поширену серед польської аристократії та заможного дворянства практику наймання іноземних гувернанток (француженок, німок) і постійного спілкування вдома іноземними мовами. Вона вважала це не просто проявом соціального снобізму, а смертельною загрозою для дитячої психіки. На її думку, це створювало штучне, відчужене середовище, яке руйнувало національну свідомість дитини ще в зародку. Хоча вивчення іноземних мов у її школах заохочувалося і стояло на високому рівні, вони ніколи не мали замінювати рідну мову в повсякденному родинному спілкуванні. Отже, збереження рідної мови в приватному просторі сім'ї ставало не лише актом патріотичного, але й глибоко релігійного опору денаціоналізації.

Крім збереження духовного та культурного спадку, на жінку покладалося надзвичайно важливе завдання боротьби з типовими національними недоліками, які, на думку М. Даровської, призвели до краху держави. Вона вважала однією з головних вад свого народу схильність до безладу, неорганізованості, сліпого наслідування чужих мод та економічного марнотратства [6]. Тому виховання в дівчат раціональної ощадливості, жорсткої організованості, пунктуальності та непохитного почуття обов'язку розглядалося як найдієвіший засіб покращення економічного стану не лише окремої родини, але й усієї розореної країни. Жінка повинна була створити дім, який функціонує як гармонійний, добре налагоджений механізм, де кожен член родини знає свої обов'язки і виконує їх з повною відповідальністю перед Богом і суспільством.

Мати Марцеліна розробила педагогічні механізми передачі сімейних та духовних цінностей, які спиралися на глибоке розуміння дитячої душі та абсолютну відданість християнській етиці. Основні принципи її виховної методології були детально викладені у внутрішніх нормативних документах

Згромадження, таких як «Картки» та «Устав», де безапеляційно наголошувалося на першості Бога, абсолютній правді, взаємній довірі та безкорисливості [12].

Ключовим, концептуальним механізмом формації став так званий духовний супровід. На відміну від жорсткого, авторитарного керівництва чи сухого директивного наставництва, характерного для багатьох шкіл того часу, цей метод передбачав уважну, емпатійну присутність вихователя поруч із вихованцем на всіх, навіть найскладніших, етапах його психосоматичного та духовного розвитку. Даровська суворо навчала своїх сестер-виховательок «не нав'язувати власну волю силою, погрозами чи страхом, а будувати стосунки на основі прозорої правди та двосторонньої довіри. Вихователька мала стати справжнім другом для дитини, авторитетом і вести за собою виключно власним прикладом» [11, с. 438]. Принцип «навчати прикладом» був наріжним каменем усієї системи М. Даровської: вона категорично стверджувала, що неможливо вимагати від дитини того, чого вихователь не демонструє у власній щоденній поведінці. М. Кулеша говорить, що максимою М. Даровської було: «Очищені – очистимо, святі – до святості будемо вести правдивою дорогою» [12, с. 339].

Ще одним глибоко інноваційним механізмом була максимальна індивідуалізація виховного процесу. М. Даровська відкидала масовий, конвеєрний підхід до освіти, де всі діти підганялися під один стандарт. Вона вимагала від педагогів здатності до «далекоглядності» (перспективного мислення) та безмежного терпіння. Кожну дитину вона розглядала як унікальне, неповторне Боже створіння зі своїм власним набором схильностей, талантів, травм і вад. Вихователь мав філігранно підібрати індивідуальний «ключ» до кожної душі, спираючись на сильні сторони дитини для поступового подолання її слабкостей. Педагог не повинен реагувати гнівом на миттєві провини чи розчаровуватися через відсутність швидких результатів. Навпаки, він має бачити прихований потенціал дитини і терпляче вести її до самостійного виправлення. Відповідно до цього підходу, система покарань у закладах М. Даровської була

мінімізована. Замість фізичних покарань чи публічного приниження, які були нормою в тогочасній освіті, застосовувалося емоційне дистанціювання. Тимчасове охолодження стосунків між улюбленою вихователькою та ученицею виявилось набагато ефективнішим і глибшим інструментом впливу на совість вихованок, аніж будь-які репресивні методи.

Виховання у глибокій, безкорисливій, жертівній любові мало на меті навчити дівчину володіти собою, щоб, подолавши власний егоїзм, вона могла стати «безкорисливим даром» для інших [2]. Це б сприяло подоланню внутрішньої роздробленості особистості, формуванню людини, яка відчуває глибоку співвідповідальність за долю своєї сім'ї, бідних, знедолених та суспільства загалом. Виховательки також мали щодня керуватися цією безкорисливістю, не шукаючи в дітях задоволення власних амбіцій чи сентиментальних почуттів, а працюючи виключно заради блага самої дитини та слави Божої.

Інноваційними та революційними для того часу були дидактичні підходи М. Даровської, вона замінила пасивне заучування матеріалу проведенням живих лекцій та відкритих дискусій, де учениці могли вільно висловлювати свої думки. Викладання таких ключових предметів, як історія чи географія, мало не просто перераховувати сухі факти, дати чи імена, а спонукати до глибокого аналізу причин і наслідків історичних подій, що повинно було сформувати в учениць критичне мислення, здатність самостійно оцінювати суспільні явища, усвідомлено ненавидіти зло і щиро цінувати добро [13].

Педагогічна система Марцеліни Даровської не була кабінетною теорією; вона органічно виростала з її власного драматичного життєвого шляху (зростання у сім'ї, вибір між одруженням і неодруженням, одруження, раннє вдівство, втрата малолітнього сина) і будувалася на нерозривному зв'язку між інститутом сім'ї та формальною освітою. Цей зв'язок мав глибоко двоїсту природу: з одного боку, школа свідомо моделювалася як розширена родина, а з

іншого – материнський та подружній досвід самої засновниці став непорушним фундаментом для її педагогічної методології. Вона на власному досвіді глибоко розуміла всі тягарі, виклики та радощі, які стоять перед жінкою в подружньому житті, у веденні господарства та у вихованні дітей [2].

Після прийняття чернечих обітниць вона не відмовилася від своїх материнських обов'язків стосовно доньки Кароліни, філігранно інтегруючи обов'язок матеріального забезпечення своєї дитини (виділивши їй належну частину спадку) зі своєю чернечою місією розбудови шкіл [2]. Цей особистий приклад ідеально збалансованого материнства став живим, найпереконливішим взірцем для її учениць. Виховательки її освітніх закладів не були відрізані від світу. Марцеліна Даровська мотивувала це тим, що неможливо підготувати дівчат до реального сімейного та суспільного життя, якщо їхні виховательки повністю відрізані від світу. Сестри мали підтримувати з ученицями близькі, теплі стосунки, спілкуватися з ними під час ігор та відпочинку, не дитиніючи, але й не втрачаючи свого авторитету. Ця атмосфера злагоди, тепла і «святої любові» компенсувала багатьом дівчатам нестачу родинного тепла (особливо сиротам повстанців) і формувала міцний психологічний фундамент для їхнього майбутнього дорослого життя [13].

Заклади Даровської були каталізаторами зближення різних верств розколотого польського суспільства. Поряд із платними елітними школами середнього рівня обов'язково відкривали безкоштовні початкові школи для сільських дітей. Дівчата з вищих, привілейованих станів виховувалися у душі християнської та громадянської відповідальності за менш привілейованих членів суспільства, практично долаючи станові стереотипи через спільну опіку над селянами та сиротами [13]. Школа в Нижневі, яка функціонувала як безкоштовна вчительська семінарія для дівчат із зубожілих шляхетських родин, надаючи їм професію вчительки, не тільки рятувала їх від злиднів і забезпечувала гідне самостійне життя, але й формувала армію патріотично налаштованих

національних педагогічних кадрів, які мали замінити іноземних гувернанток по всій країні. Отже, виховна система Марцеліни Даровської вийшла далеко за межі стін елітарного пансіону, пропонуючи комплексну, масштабну програму соціального, економічного та національного порятунку через формування «нової людини» в жіночому втіленні.

Висновки. У центрі педагогічної парадигми Марцеліни Даровської жінка як головний суб'єкт виховання, хранителька сімейних цінностей та непохитна духовна опора нації. М. Даровська сформувала комплексну концепцію жінки «громадянки Царства Божого», яка завдяки своєму внутрішньому духовному розвитку здатна через моральне відродження власної родини ініціювати відродження цілої держави. Специфіка такого підходу полягала в категоричній відмові від поверхового, суто світського розуміння жіночої освіти, яке домінувало в тогочасних аристократичних і заможних колах Польщі, на користь глибокої внутрішньої формації, побудованої на засадах християнської етики, національної свідомості та соціальної відповідальності.

Інноваційні елементи педагогіки М. Даровської дають можливість розглядати її як предтечу сучасних освітніх та соціокультурних рухів, заслуговують на увагу та впровадження в сучасній українській школі.

Список використаних джерел

- 52 Блаженна Марцеліна Даровська. Взято з: <https://surl.li/myczrm> (доступ: 20.05.26).
- 62 Вавжина С. М. від Святого Духа, Хведорук В. Я завжди була щаслива. Львів : Видавництво Св. Павла, 2023. 192 с.
- 72 Виховання любов'ю. Педагогічна система бл. Марцеліни Даровської. Взято з: <https://surl.li/cc/kunzwa> (доступ: 20.05.26).
- 82 Wł. Marcelina Darowska – dar na trzecie tysiąclecie : Ogólnopolska sesja naukowa z okazji dziesięciolecia beatyfikacji (Szymanów, 23 IX 2006) / red. M.

Chmielewski, J. Martynuska. Lublin-Szymanów, 2007. 274 s.

92 Duchowość w Polsce. *Lublin : Polskie Stowarzyszenie Teologów Duchowości*, 2013. T. 15. 312 s.

:2 Haratyk A. Patriotic Upbringing of Women According to the Idea of the Blessed Marcelina Darowska as Preparation for the Fight for the Independence of the Republic of Poland. *Czech-Polish Historical and Pedagogical Journal*. 2019. Vol. 11, No. 1. S. 60–69. DOI: 10.5817/cphpj-2019-007.

;2 Jabłońska E. Zarys działalności matki Marceliny Darowskiej na polu organizacji szkolnictwa żeńskiego 1863–1911. *Nasza Przeszłość*. 1958. T. 7. S. 219–237.

<2 Jabłońska-Deptuła E. Matka Boska Częstochowska w życiu błogosławionej Marceliny Darowskiej. *Roczniki Humanistyczne*. 1999. T. 47, z. 2. S. 169–185.

=2 Knop M. Upbringing of Girls as Reflected in the Activities and Views of Blessed Marcelina Darowska. *Biuletyn Historii Wychowania*. 2018. Vol. 38. S. 213–227. DOI: 10.14746/bhw.2018.38.33.

542 Knop M. Wychowanie dziewcząt w działalności i poglądach bł. Marceliny Darowskiej. *Biuletyn Historii Wychowania*. 2016. Nr 34. S. 101–114. DOI: 10.14746/BHW.2016.34.8.

552 Kowalska I. Błogosławionej Marceliny Darowskiej kobiecie towarzyszenie duchowe skuteczną formą ewangelizacji XIX wieku. *Błogosławionej Marceliny Darowskiej kobiecie towarzyszenie duchowe skuteczną formą ewangelizacji XIX wieku*. Lublin : KUL, 2013. S. 427–440.

562 Kulesza M. „Nowy feminizm” Jana Pawła II i jego prekursorki / Monika Kulesza // *Roczniki Humanistyczne*. 2020. T. 68, z. 1. S. 327–344. DOI: 10.18290/rh.2068s-22.

572 Kulesza M. Błogosławiona Marcelina Darowska jako prekursorka nowego feminizmu. *Język–Szkoła–Religia*. 2019. T. 14, nr 2. S. 64–80.

582 Kulesza M. Klasztory żeńskie jako enklawy kobiecej niezależności. Marcelina Darowska i Józefa Karska – emancypantki w zakonnych sukienkach. *Perspektywy*

Kultury. 2024. Nr 47 (4). S. 247–267. DOI: 10.35765/pk.2024.4704.17.

⁵⁹² Łobacz M. O wychowaniu „nowego człowieka” w myśli i praktyce wychowawczej Marceliny Darowskiej i ks. Franciszka Blachnickiego. *Polska Myśl Pedagogiczna*. 2023. T. 9, nr 1. S. 121–136. DOI: 10.4467/24504564PMP.23.006.18235.

^{5:2} Urbański S. Działalność wychowawcza bł. Marceliny Darowskiej na tle epoki. *Saeculum Christianum*. 2001. T. 8, nr 2. S. 79–96.